

ลำปาง-เขลางค์นคร

พ.อ.ทหญิง วาสุณี อนันตรพิรุ:

ถ่านหินลือชา

รถม้าลือลั่น

เครื่องปั้นลือนาม

งามพระธาตุลือไกล

ฝึกช้างใช้ลือโลก

คำขวัญข้างต้นของเมืองลำปาง มีความน่าสนใจชวนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นว่าเป็นจริงดังคำขวัญหรือไม่ แม้แต่ผู้เขียนเองซึ่งมีเชื้อสายของชาวลำปางและรักลำปางจนต้องกลับมาหาบรรยากาศเก่า ๆ เพื่อระลึกถึงความหลังครั้งอดีตมาทุกปี ก็ไม่เคยรู้ว่าลำปางมีคำขวัญอย่างไร จนกระทั่งต้องเขียนบันทึกการเดินทางไปลำปางครั้งนี้ จึงพบว่าทุกอย่างเป็นความจริง ใครบ้างจะไม่รู้จักเหมืองถ่านหินลิกไนด์ที่ อ.แม่เมาะ เพราะนอกจากเป็นเหมืองแร่ลิกไนด์ที่ใหญ่ที่สุดแล้ว ชาวคราวเรือของมลภาวะก็เพิ่มความดังให้อีกไม่น้อย และเป็นเมืองเดียวที่มีรถม้าเป็นสัญลักษณ์ ในสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็ก นั่งรถม้ากันรอบเมือง ระยะทางหลายกิโลเมตร คาร์ลแคหะสลิ่ง เดียวนี้นั่งรอบเวียง (เฉพาะในเมืองราว ๒ - ๓ กม.) ตกไป ๕๕๐ - ๒๐๐ บาทแล้ว อย่างน่าเสียดายค่าของเงินมันลดลงเยอะ แลวันนี้ถ้าให้นั่งฟรีก็ยังไม่นั่งเลย เพราะสงสารม้า อาจจะตัวเราอ้วนขึ้นแล้วม้าดูเหมือนจะผอมลงด้วย สำหรับเครื่องปั้นลือนามนั้น แน่แน่นอนว่าทุกคนต้องเคยเห็นชามตราไก่ (ขาเดียว) ของลำปางมาบ้าง ข้าวของเครื่องใช้ที่เป็นเซรามิกของเมืองลำปางส่วนใหญ่จะสวยงาม เนื้อดินเนียน

เพราะดินของที่นี่เหมาะสมที่สุดที่จะทำเครื่องใช้เหล่านี้ ซึ่งดินที่อื่นไม่เหมาะสมเท่า เช่นเดียวกับเมืองราชบุรีที่บรรพบุรุษเคยทดลองทดสอบกันมามากมายว่าดินในบ้านเรานั้นเหมาะที่จะปั้นโอ่งมังกรต้องยอมรับว่าอะไร ๆ ธรรมชาติก็สร้างมาอย่างลงตัวเหมาะเจาะแล้ว เราเพียงทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดเท่านั้น สำหรับงามพระธาตุลือไกลนั้น ลำปางมีพระธาตุลำปางหลวง เป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมือง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระบรมศาสดา และพระแก้วมรกตจำลอง ทั้งยังเป็นพระธาตุประจำปีเกิดของปีฉลูอีกด้วย และที่สำคัญคือลำปางเป็นศูนย์ฝึกช้างให้ทำงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย รวมถึงมีโรงพยาบาลช้างที่ใหญ่โตและมีขีดความสามารถในการรักษาพยาบาลช้างที่เจ็บป่วยได้เป็นอย่างดี

การไปลำปางครั้งนี้ได้ประโยชน์หลายอย่างคือพาคุณแม่กลับไปเยี่ยมบ้านเกิด แล้วถือโอกาสไปไหว้พระ กินอาหารเมืองรวมถึงผ่อนคลายความเครียดพร้อมกับได้เรื่องมาเขียนลงนิตยสารอีก เรียกว่าได้ประโยชน์หลายต่อ ระหว่างการเดินทางขอไม่พูดถึงเพราะทุกท่านรู้แล้วว่าสองข้างทางของถนนสายเอเชีย

มีอะไรน่าสนใจบ้าง จะเริ่มจากเราไปถึงพิษณุโลก แล้วแยกไปจังหวัดแพร่ซึ่งออกจากบ้านน้องชายที่วัดไร่ขิงราว ๘ โมงเช้า แวะกินข้าวบ้างเข้าห้องน้ำบ้าง ถึงแพร่ก็เกือบ ๕ โมงเย็น ที่ตั้งใจจะแวะกราบพระธาตุช่อแฮเลยต้องเปลี่ยนแผน เพราะวัดปิดแล้ว เราแวะบ้านทุ่งโฮ้ง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเสื้อผ้าม่อฮ่อม ที่เป็นเสื้อผ้าแบบพื้นเมืองทางภาคเหนือมักย้อมเป็นสีน้ำเงิน เข้มหรือดำ ได้กันมาคนละตัวสองตัว แต่สิ่งที่เราพบก็คือผู้คนที่จะซื้อหาเสื้อผ้าเหล่านี้ไปใช้เริ่มลดน้อยลง หลายร้านที่เจ้าของหน้าแห่งเพราะหลายวันที่ผ่านมา ไม่มีใครมาซื้อเลย พอคณะของเราลงไปหาชายได้ราว พันกว่าบาท ก็ดูจะดีอกดีใจมาก แล้วเขาเลยลดแลก แจกแถมให้พี่สาวผู้เขียนเสียมากมาย หากจะว่าไปแล้ว เสื้อผ้าทอจากชนบทของเราก็มีเนื้อหา ทนทาน และปลอดภัยต่อสุขภาพ เราใช้ฝ้ายแท้ ๆ แม้สีที่ย้อมก็มาจากธรรมชาติ เช่นสีน้ำเงินจาก ต้นคราม สีแดงจาก ต้นฝาง หรือครั้ง สีเหลืองจาก ก้านดอกกรรณิการ์เป็นต้น แล้วราคาก็ค่อนข้างถูก อีกด้วย แต่ข้อเสียคือมักจะสีตก ต่อไปคงต้องหาวิธี แก้ไขจุดนี้ให้ได้ ผ้าไทยก็จะไปได้สวย ถึงลำปางราว ทุ่มกว่า แวะกินอาหารเย็นที่ร้านไข่มุกข้างสถานีรถไฟ ลำปาง มีต้มยำไก่บ้าน ผัดคะน้าปลาเค็ม ไข่เจียวกุ้ง ต้มจับฉ่าย และผัดหน่าเลียหมูสับ อาหารก็อร่อย พอสมควร เราเข้าพักในธนาคารชาติจังหวัดลำปาง เป็นบ้านของเจ้าหน้าที่ซึ่งเขากันไว้เป็นเรือนรับรอง ก็สะดวกสบายดี ก่อนเข้าพักมีเจ้าหน้าที่เอาเครื่องมือ ตรวจหาอาวุธมาตรวจรอบ ๆ รถก่อน เป็นการรักษา

ความปลอดภัยให้กับ หน่วยได้ในระดับหนึ่ง

รุ่งขึ้นเดินทางไป เชียงใหม่ เพื่อกราบ พระพุทธสิหิงค์ที่วัด พระสิงห์วรมหาวิหาร อยู่กลางเมืองเชียงใหม่เลย

วัดพระสิงห์เป็นพระอารามที่พญาผายู กษัตริย์ องค์ที่ ๕ แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.๑๘๗๙ - ๒๘๙๘) ทรงสถาปนาขึ้นประมาณ พ.ศ.๑๘๘๘ เดิมชื่อว่า วัดลีเชียง (วัดลีเชียงนั้นหน้าวัดเป็นตลาดชื่อชายพระ จึงเรียกวัดลีเชียงพระ ลี = ตลาด) ประมาณ พ.ศ.๑๙๔๓ เจ้ามหาพรหมได้อัญเชิญพระพุทธรูปสิหิงค์มาจาก กำแพงเพชร และนำไปถวายพระเจ้าแสนเมืองมา (กษัตริย์องค์ที่ ๗) พระองค์ได้อัญเชิญมาประดิษฐาน ที่วัดลีเชียง ประชาชนจึงเรียกวัดพระสิงห์ พระพุทธรูปสิหิงค์เป็นพระรูปหล่อสำริด ลงรักปิดทองหน้าตัก กว้าง ๑ เมตร สกulpture แบบเชียงแสน เป็นพระพุทธรูป สำคัญคู่บ้านคูเมืองล้านนาไทยมาแต่โบราณ ในวัน สงกรานต์จะอัญเชิญขึ้นประดิษฐานบนรถบุษบก แห่รอบเมืองให้ประชาชนสักการบูชาเป็นประเพณี สืบมา นอกจากนี้ยังมีปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์คือพระ ธาตุหลวงหรือพระมหาเจดีย์ที่สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ มังราย และเป็นพระธาตุหนึ่งในสิบสองนักษัตรประจำ ปีมะโรงอีกด้วย โบราณสถานสำคัญอีกแห่งหนึ่งใน วัดนี้คือหอไตร ซึ่งสร้าง ไว้เก็บรักษาพระคัมภีร์ทาง พระพุทธศาสนา ซึ่งเจ้า หลวงกาวิละ เจ้าหลวง เชียงใหม่องค์ที่ ๑ โปรด ให้สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๔ หลังจากได้สักการะ ลิงศักดิ์สิทธิ์ในวัดพระสิงห์ แล้วแวะไปกินอาหาร กลางวันที่ขึ้นชื่อของ เชียงใหม่ คือร้านข้าวซอย เสมอใจที่วัดฟ้าฮ่าม มีทั้งขนมจีนน้ำเงี้ยว ข้าวซอยนานาชนิด ทั้งไก่ หมู เนื้อ รวมถึงข้าวเงี้ยว แหนมหมกไข่ และข้าวเหนียว

กินกับไส้อั่ว น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู อันเป็นอาหาร
เมื่องที่ขึ้นชื่ออีกมากมาย ข้าวซอยนั้นหน้าตาเหมือน
เส้นบะหมี่ แต่เส้นแบนกว้างราว ๒ ม.ม. เหนียวนุ่ม
ราดด้วยน้ำที่เหมือนแกงเผ็ด โดยมีเครื่องปรุง
อันประกอบด้วยหัวหอมแดงหั่นชิ้นเล็ก ๆ ผักกาดดอง
หั่นและมีมะนาวผ่ามา ๑ ซีก สำหรับคนที่ชอบรสเปรี้ยว
ถ้าอยากให้เผ็ดจัดเขาก็มีพริกชี้หนุทสดป่นให้เติม
รสชาติเข้มข้นขึ้นอีก โรยหน้าด้วยเส้นข้าวซอยทอด
เล็กน้อย รับรองใครที่ชิมต้องติดใจแน่นอน ออกจาก
ร้านอาหารแล้วรีบเดินทางต่อ เพราะจะขึ้นไปไหว้
พระพุทธรูป ๔ รอย บนยอดเขาที่ อ.แม่ริม
ผู้เขียนเคยได้ยินชื่อวัดนี้มานาน รู้แต่ว่าอยู่เชียงใหม่
และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มาก แต่ไม่เคยคิดว่า
จะมีบุญได้กราบ บังเอิญคนขับรถที่เราจ้างมาเขาเคย
พาคนไปหลายครั้ง ก็เล่าให้เราฟัง บอกตรง ๆ ว่าดีใจมาก
การเดินทางค่อนข้างลำบาก เพราะขึ้นเขาสูงไปเรื่อย ๆ
ถึงที่หมายแล้วคุณแม่ซึ่งอายุเกือบ ๘๐ ปี มีอาการ
อ่อนเพลียมาก หายใจไม่ออก หอบเหนื่อย นึกว่า
แย่เสียแล้ว คงเนื่องจากออกซิเจนมีน้อย ปรับตัว
ยังไม่ทัน จึงต้องให้นั่งรอในรถ อากาศบนเขาเย็นสบาย
เราเปิดน้ำในก๊อกเพื่อล้างมือเล่นเอาตกใจนึกว่า
น้ำจากตู้เย็นเสียอีก นี่ถ้ามาหน้าหนาวคงยะเยือก
กว่านี้หลายสิบเท่า

ภาพพระพุทธรูปที่เห็นนั้นแปลกไปกว่ารอย
พระพุทธรูปที่เราเห็นตามวัดต่าง ๆ เพราะเหมือนกับ
มีผู้มาประทับรอยเท้าบนก้อนหินจริง ๆ คือเป็นร่องลึก
ลงไปบนเนื้อหินเลย ต้องบอกว่าหากมีโอกาสได้กราบ
รอยพระพุทธรูปนี้ ก็นับว่าเป็นบุญที่สุดแล้ว
รอยพระพุทธรูปนี้รอยแรกใหญ่ที่สุดยาวประมาณ
๑๒ ฟุต รอยที่ ๒ ช้อนทับไปในรอยแรกยาว ๙ ฟุต
รอยที่ ๓ ยาว ๘ ฟุต และ ๕ ฟุต ตามลำดับ คือ
ทั้ง ๔ รอยนี้รวมอยู่ในรอยเท้าใหญ่เพียงรอยเดียว
ตามประวัติเขียนไว้ว่าเป็นรอยพระพุทธรูปของ
พระพุทธเจ้าในภัทรกัปที่มีอยู่ ๕ พระองค์ และ

พระสมณโคดม ของเรานั้นเป็นองค์ที่ ๔ ซึ่งองค์ที่ ๕
คือพระศรีอาริยะเมตไตรย์ ซึ่งจะมาอุบัติในอนาคต
ต่อไป ระยะเวลาที่เดินทางจากเชียงใหม่ไป - กลับที่
วัดพระพุทธรูปสี่รอยนี้ ใช้เวลาราว ๔ ชั่วโมง
ลงมาก็กินอาหารเย็นได้พอดี ซึ่งเพื่อนของพี่สาว
เป็นอาจารย์อยู่เชียงใหม่เขาพาไปเลี้ยงอาหารพื้นเมือง
อิม่อร่อยแล้วก็เดินทางกลับลำปางต่อ

วันรุ่งขึ้น เรารีบไปตลาดเก้าजार (ตลาดริมทาง
รถไฟ) เพื่อเดินดูตลาดเช้าแบบโบราณที่ชาวบ้าน
ขายอาหารพื้นเมือง และยังมีผักหญ้าที่หาจากข้างทาง
มาวางขายมากมาย ผู้คนต่างมาซื้อหาอาหารกัน
ซึกซิว ใครใคร่ใส่บาตรก็มีพระสงฆ์เดินมาโปรดสัตว์
อยู่ไม่ขาดสาย อาหารเช้าของเราคือกาแฟโบราณกับ
ปาต่องโก๋ในร้านที่เก่าแก่และขึ้นชื่อของลำปาง
มาเป็นเวลาหลายทศวรรษ นอกจากกาแฟแล้วที่ตลาดนี้
ยังมีอาหารพื้นเมืองสำเร็จรูป และลาบปลานิล
เจ้าอร่อยอยู่ด้วย

หลังอาหารเช้า คณะทัวร์ไหว้พระก็ข้ามฝั่ง
โดยข้ามสะพานปูนเก่าแก่คือสะพานรัชฎาภิเศกไปยัง
ฝั่งตรงข้าม เพื่อไหว้พระเจ้าพันองค์ที่วัดปงสนุก
วัดนี้มีพระเจดีย์และพระพุทธรูปไสยาสน์องค์ใหญ่
ที่น่าสนใจคือ วิหารโล่งที่ประดิษฐานพระพุทธรูป
๔ องค์ ไวบนแท่น (ตั้งอยู่ ๔ ทิศ) และภายในผนัง
ด้านบนฝังแน่นอยู่ด้วยพระเครื่องโลหะจำนวน
๑,๐๐๐ องค์ เรียงกันเป็นลำดับอย่างสวยงาม คณะ

แล้วน่าจะเป็นพระจากกรุเก่า เสียดยผู้เขียนไม่มี ความรู้เรื่องพระมากนัก จากวัดปงสนุก เราไปต่อที่ อ.เกาะคา เป็นอำเภอที่มีโรงงานน้ำตาลใหญ่หลายโรง เพื่อกราบพระธาตุที่วัดพระธาตุจอมปิง ความจริง มีพระธาตุคูเมืองลำปางที่สำคัญคือพระธาตุลำปางหลวง แต่ผู้เขียนมาที่ไรก็ได้กราบทุกครั้ง คราวนี้คิดว่าน่าจะลองมาที่วัดพระธาตุจอมปิงบ้าง วัดนี้พระนางจามเทวีสร้างขึ้นหลังจากสร้างวัดพระธาตุลำปางหลวงแล้ว พระธาตุจอมปิงนี้ศักดิ์สิทธิ์และสวยงามไม่แพ้กัน หากเราเข้าไปในวิหารที่อยู่ด้านข้างพระธาตุ แล้วปิดประตูทึบไม่ให้แสงผ่าน จะเห็นเงาของพระธาตุส่องผ่านรูทะลุที่เกิดจากตาไม้บริเวณบานหน้าต่าง ฉายมาบนแผ่นผ้าขาวที่ซึ่งขวางไว้จะเห็นเป็นรูปพระธาตุจอมปิงกลับหัว ซึ่งมีสีสันทนของพระธาตุและทองฟ้าเหมือนจริง สวยงามมาก หากเราคิดว่าจะมีเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสร้างให้เกิดภาพบนผ้านั้น คงไม่มีทางเป็นไปได้ เพราะเมื่อนำผ้าขาวออก แสงที่ส่องผ่านรูทะลุนั้น ก็จะฉายภาพลงบนพื้นวิหารไม่ต่างกัน นับว่าเป็นความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นกับพระธาตุลำปางหลวง และพระธาตุจอมปิง ซึ่งหาที่อื่นไม่ได้

ได้สัมผัสความมหัศจรรย์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองแล้ว ก็ต้องไปสัมผัสกับความงามของเครื่องปั้นเซรามิคเมืองลำปางกันสักหน่อย ว่าจะงดงามตามคำร่ำลือหรือเปล่า เราขับรถผ่านหลายร้านหลายโรงงานเพื่อมุ่งตรงไปยังโรงงานเซรามิคที่มีชื่อว่า “ควอลิตี้” เหตุที่ต้องเป็นโรงงานนี้เพราะเคยเป็นลูกค้ามาหลายปีแล้ว ชอบตรงที่เนื้อกระเบื้องขาวเนียน ดีไซน์หรู ลวดลายที่ทั้งเรียบง่ายและอลังการ ที่สำคัญราคาพอซื้อได้ โชคดีช่วงที่เราไป เขากำลังลดราคา ๕๐% พอดี มีบางชุดเป็นแบบที่เราซื้อไว้เมื่อปีที่ผ่านมาราคาเต็ม มาวันนี้เหลือเพียงครึ่งเดียว ปรากฏว่าทางร้านก็ได้เงินจากคณะเราไปพอสมควร

หลังจากกลับถึงที่พัก กินข้าวกินปลาเสร็จ เขามีถนนคนเดินบริเวณริมตลิ่งข้างแม่น้ำวัง เรียกว่า ตลาดคองตา เราเลยออกมาสำรวจในยามค่ำคืนสักเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารการกินและเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ทั่วไป เดินกันเป็นชั่วโมงจนเมื่อยได้กระเป่าถักมือจากไหมญี่ปุ่น ๑ ใบ ซึ่งดูฝีมือการถักและความตั้งใจแล้วไม่เสียตังเงินเลย เพราะน่าเห็นใจว่าคงเหนื่อยอย่างมาก กว่าจะถักได้สักใบหนึ่ง แลມได้มีโอกาสดอลมหายใจให้กับเด็กและเยาวชนที่ช่วยกันอนุรักษ์ดนตรีพื้นเมืองไว้เป็นมรดกให้คนรุ่นหลังอีกด้วย ตอนแรกผู้เขียนเดินผ่านไปแล้ว แต่เลือบไปเห็นพานไม้ที่เขาวางมีเงินอยู่เลยคิดว่าเราน่าจะใส่เงินให้เขาได้บ้าง จึงใส่ลงไป ๕๐ บาท สักพักมีเด็กผู้หญิงวิ่งเอาแผ่นซีดีรวมเพลงที่เขาเล่นไว้มาส่งให้ ๑ แผ่น ผู้เขียนจึงกลับไปเอาเงินใส่เพิ่มให้อีก ๕๐ บาท ทุกคนทำท่าแปลกใจ ผู้เขียนจึงบอกเขาไปว่า ให้เป็นกำลังใจเพื่อช่วยอนุรักษ์ดนตรีพื้นเมืองชาวคณะอิมอย่างดีใจและยกมือไหว้ เล่นเอาผู้เขียนตัวลอยด้วยความภาคภูมิใจที่ได้ทำสิ่งดี ๆ อีกครั้งหนึ่ง

วันรุ่งขึ้นเราก็ตองเดินทางกลับ แม้เวลาจะไม่มากนัก แต่สิ่งที่ได้รับจากการเดินทางครั้งนี้ได้ทั้งบุญกุศล แล้วยังได้ข้อมูลดี ๆ มาฝากเพื่อนสมาชิกเป็นความรู้ เผื่อใครอยากไปลำปางบ้าง ก็พอจะหาแหล่งกินเที่ยวได้ตามสมควร